ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 1ης Οκτωβρίου 2009 *

Στην υπόθεση C-103/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg (Αυστρία) με απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Μαρτίου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Arthur Gottwald

κατά

Bezirkshauptmannschaft Bregenz,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, M. Ilešič, A. Tizzano (εισηγητή), A. Borg Barthet και E. Levits, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Μαρτίου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο A. Gottwald, εκπροσωπούμενος από τους H. Frick και T. Dietrich, Rechtsanwälte,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους E. Riedl και G. Eberhard,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την N. Yerrell, τον G. Braun και την D. Maidani,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 30ης Απριλίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 12 ΕΚ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του M. Gottwald και της Bezirkshauptmannschaft Bregenz (πρωτοβάθμιας διοικητικής αρχής του Bregenz), με αντικείμενο την επιβολή προστίμου για τη μη καταβολή διοδίων.

Το νομικό πλαίσιο

Η εθνική νομοθεσία

3 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, του νόμου του 2002 σχετικά με τα διόδια επί των ομοσπονδιακών οδών (Bundesstraßen-Mautgesetz 2002, *BGBl.* I, 109/2002), ως είχε κατά τον κρίσιμο για την υπόθεση της κύριας δίκης χρόνο (στο εξής: BStMG 2002), προβλέπει τα εξής:

«Οχήματα με δύο ή περισσότερους τροχούς, των οποίων το συνολικό επιτρεπόμενο βάρος δεν υπερβαίνει τους 3,5 τόνους, μπορούν να κυκλοφορούν σε οδούς με διόδια μόνον κατόπιν της καταβολής σχετικών τελών που καλύπτουν ορισμένη χρονική περίοδο.»

4 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του BStMG 2002, ορίζει τα εξής:

«Η καταβολή των προβλεπομένων για ορισμένη χρονική περίοδο τελών διοδίων πραγματοποιείται πριν από τη χρήση των οικείων οδών, με την επικόλληση ειδικού σήματος στο όχημα.»

5 Το άρθρο 13, παράγραφος 2, του BStMG 2002, το οποίο ρυθμίζει τη διαδικασία δωρεάν χορηγήσεως αυτοκόλλητου σήματος ετήσιας ισχύος σε όσους πολίτες διαθέτουν κάρτα αναπηρίας, έχει ως εξής:

«Το Bundesamt fur Soziales und Behindertenwesen (ομοσπονδιακό γραφείο αρμόδιο για κοινωνικές υποθέσεις και ζητήματα αναπηρίας) χορηγεί δωρεάν, κατόπιν αιτήσεως, σε άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στην ημεδαπή και επ' ονόματι των οποίων έχει ταξινομηθεί τουλάχιστον ένα όχημα με περισσότερους από δύο τροχούς και επιτρεπόμενο συνολικό βάρος που δεν υπερβαίνει τους 3,5 τόνους αυτοκόλλητο σήμα ετήσιας ισχύος, εφόσον οι αιτούντες είναι εφοδιασμένοι με κάρτα αναπηρίας δυνάμει του άρθρου 40 του ομοσπονδιακού νόμου για τα άτομα με ειδικές ανάγκες (Bundesbehindertensgesetz), με την οποία πιστοποιείται η σοβαρή και μόνιμη ανικανότητά τους να βαδίσουν, η αδυναμία τους να χρησιμοποιήσουν μέσα μαζικής μεταφοράς λόγω μόνιμης βλάβης της υγείας τους ή η τυφλότητά τους.»

6 Το άρθρο 20, παράγραφος 1, του BStMG 2002 προβλέπει τα εξής:

«Οι οδηγοί οχημάτων που κυκλοφορούν σε οδούς με διόδια χωρίς να έχουν εξοφλήσει νομοτύπως τα σχετικά τέλη διαπράττουν διοικητική παράβαση και καταδικάζονται στην καταβολή προστίμου ύψους 400 έως 4 000 ευρώ.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

7 Ο A. Gottwald έχει τη γερμανική ιθαγένεια, κατοικεί στο Αμβούργο (Γερμανία) και πάσχει ολική παραπληγία, συνεπαγόμενη απώλεια όλων των λειτουργιών κάτω του τετάρτου ραχιαίου σπονδύλου. Για τον λόγο αυτόν, του έχει χορηγηθεί στη Γερμανία κάρτα αναπηρίας.

8 Στις 26 Αυγούστου 2006, ο A. Gottwald οδηγούσε σε αυστριακό αυτοκινητόδρομο με διόδια, προκειμένου να μεταβεί στον τόπο διακοπών του στην Αυστρία. Κατά τη διενέργεια οδικού ελέγχου, διαπιστώθηκε ότι δεν είχε καταβάλει τα προβλεπόμενα για ορισμένη χρονική περίοδο τέλη διοδίων με την αγορά του ειδικού σήματος που όφειλε να επικολλήσει στο αυτοκίνητό του.

9 Κατόπιν τούτου η Bezirkshauptmannschaft Bregenz του επέβαλε πρόστιμο ύψους 200 ευρώ, με απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2006, κατά της οποίας ο A. Gottwald άσκησε προσφυγή ενώπιον του Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg.

10 Στο πλαίσιο της προσφυγής αυτής, ο A. Gottwald ισχυρίστηκε μεταξύ άλλων ότι, καθόσον πάσχει παραπληγία λόγω της οποίας είναι κάτοχος της γερμανικής κάρτας αναπηρίας, είχε δικαίωμα να του χορηγηθεί δωρεάν στην Αυστρία το αυτοκόλλητο σήμα, βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 2, του BStMG 2002, όπως ακριβώς στα άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στην Αυστρία.

11 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg, έχοντας αμφιβολίες όσον αφορά τη νομιμότητα των προϋποθέσεων χορηγήσεως του

αυτοκόλλητου σήματος από απόψεως κοινοτικού δικαίου, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 12 ΕΚ την έννοια ότι αποκλείει την εφαρμογή διατάξεως της εθνικής νομοθεσίας η οποία προβλέπει ότι το ετήσιο αυτοκόλλητο σήμα που πρέπει να φέρουν τα αυτοκίνητα που κινούνται στις εθνικές οδούς για τις οποίες προβλέπονται διόδια χορηγείται δωρεάν μόνο σε όσους πάσχουν από συγκεκριμένη αναπηρία και έχουν την κατοικία τους ή τη συνήθη διαμονή τους στην ημεδαπή;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

12 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν το άρθρο 12 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι το αυτοκόλλητο σήμα ετήσιας ισχύος για τα οχήματα χορηγείται δωρεάν μόνο στα άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους.

Επί του παραδεκτού

13 Η Αυστριακή Κυβέρνηση αμφισβητεί το παραδεκτό της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, υποστηρίζοντας ότι έχει αμιγώς υποθετικό χαρακτήρα και είναι άνευ σημασίας για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, καθόσον ο A. Gottwald ουδέποτε ζήτησε να του χορηγηθεί δωρεάν το εν λόγω αυτοκόλλητο σήμα στην Αυστρία.

14 Συγκεκριμένα, κατά τις αυστριακές αρχές, το προδικαστικό ερώτημα ουδαμώς σχετίζεται με το αντικείμενο της κύριας δίκης, δεδομένου ότι η διαφορά ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου δεν αφορά απορριπτική απόφαση επί αιτήσεως για δωρεάν χορήγηση του εν λόγω σήματος κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 2, του BStMG 2002, αλλά αποκλειστικώς και μόνον την εκ μέρους του A. Gottwald αμφισβήτηση του προστίμου που του επιβλήθηκε βάσει του άρθρου 20, παράγραφος 1, του BStMG 2002, σε συνδυασμό με τα άρθρα 10, παράγραφος 1, και 11, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, για μη καταβολή των προβλεπομένων για ορισμένη χρονική περίοδο τελών διοδίων.

15 Εντούτοις, το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να ευδοκιμήσει.

16 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων την οποία προβλέπει το άρθρο 234 ΕΚ, απόκειται αποκλειστικώς και μόνο στα εθνικά δικαστήρια, που επιλαμβάνονται της διαφοράς και φέρουν την ευθύνη της δικαστικής αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί, να εκτιμούν, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής τους αποφάσεως όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλουν στο Δικαστήριο. Επομένως, εφόσον τα υποβαλλόμενα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να εκδώσει απόφαση (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 38, της 22ας Μαΐου 2003, C-18/01, Korhonen κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-5321, σκέψη 19, καθώς και της 19ης Απριλίου 2007, C-295/05, Asemfo, Συλλογή 2007, σ. I-2999, σκέψη 30).

17 Κατά συνέπεια, το τεκμήριο λυσιτέλειας των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβάλλουν τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορεί να ανατραπεί παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν δηλαδή προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου που ζητείται με τα ερωτήματα αυτά δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 61, καθώς και της 1ης Απριλίου 2008, C-212/06, Gouvernement de la Communauté française και Gouvernement wallon, Συλλογή 2008, σ. I-1683, σκέψη 29).

18 Πάντως, εν προκειμένω, μολονότι ο A. Gottwald ουδέποτε υπέβαλε αίτηση για τη δωρεάν χορήγηση του ειδικού σήματος δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, του BStMG 2002, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να έχει η απάντηση του Δικαστηρίου ουσιαστική σημασία για το αποτέλεσμα της κύριας δίκης.

19 Πράγματι, από τις πληροφορίες που παρέσχε η Αυστριακή Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο θα είχε την ευχέρεια να μειώσει το πρόστιμο, αν διαπίστωνε ότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης είχε δικαίωμα να του χορηγηθεί δωρεάν το εν λόγω αυτοκόλλητο σήμα δυνάμει της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, την οποία καθιερώνει το άρθρο 12 ΕΚ.

20 Επομένως, ενδεχόμενη απόφαση του Δικαστηρίου υπό την έννοια ότι αυτή η διάταξη της Συνθήκης ΕΚ αποκλείει την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης θα μπορούσε μεταξύ άλλων να συνιστά ελαφρυντική περίσταση που θα παρείχε στον εθνικό δικαστή τη δυνατότητα να μειώσει τη χρηματική ποινή η οποία επιβλήθηκε στον A. Gottwald.

21 Κατόπιν τούτου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δεν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία που ζητείται είναι άνευ σημασίας για την απόφαση που καλείται να εκδώσει το αιτούν δικαστήριο.

22 Κατά συνέπεια, η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως κρίνεται παραδεκτή.

Επί της ουσίας

23 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών, η οποία παρέχει τη δυνατότητα σε όσους από αυτούς βρίσκονται στην ίδια κατάσταση να τυγχάνουν, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους και υπό την επιφύλαξη των ρητώς προβλεπομένων συναφώς εξαιρέσεων, της ίδιας νομικής μεταχειρίσεως (αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2005, C-209/03, Bidar, Συλλογή 2005, σ. I-2119, σκέψη 31, και της 12ης Ιουλίου 2005, C-403/03, Schempp, Συλλογή 2005, σ. I-6421, σκέψη 15 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

24 Ειδικότερα, όπως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο, κάθε πολίτης της Ένωσης μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 12 ΕΚ, το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω ιθαγένειας, σε όλες τις καταστάσεις που εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου (αποφάσεις της 12ης Μαΐου 1998, C-85/96, Martínez Sala, Συλλογή 1998, σ. I-2691, σκέψη 62, και Schempp, προπαρατεθείσα, σκέψη 17).

25 Στις καταστάσεις αυτές περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, όσες αφορούν την άσκηση της ελευθερίας κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, την οποία παρέχει το άρθρο 18 ΕΚ (βλ. αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-148/02, Garcia Avello, Συλλογή 2003, σ. I-11613, σκέψη 24 Bidar, προπαρατεθείσα, σκέψη 33, και της 18ης Νοεμβρίου 2008, C-158/07, Förster, Συλλογή 2008, σ. I-8507, σκέψη 37).

26 Υπ' αυτές τις συνθήκες, υπήκοος κράτους μέλους όπως ο A. Gottwald μπορεί, όταν ασκεί την ελευθερία του κυκλοφορίας και διαμονής εντός του κοινοτικού εδάφους, να επικαλεστεί το διασφαλιζόμενο από το άρθρο 12 ΕΚ δικαίωμά του να μην υφίσταται διακρίσεις λόγω της ιθαγένειάς του.

27 Συναφώς, από πάγια νομολογία προκύπτει επίσης ότι οι κανόνες περί ίσης μεταχειρίσεως των ημεδαπών και των αλλοδαπών απαγορεύουν όχι μόνον τις προφανείς διακρίσεις λόγω ιθαγένειας, αλλά και κάθε μορφή συγκεκαλυμμένης διακρίσεως η οποία, διά της εφαρμογής διαφορετικών κριτηρίων διαχωρισμού,

καταλήγει στην πράξη στο ίδιο αποτέλεσμα (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 23ης Ιανουαρίου 1997, C-29/95, Pastoors και Trans-Cap, Συλλογή 1997, σ. I-285, σκέψη 16, και της 19ης Μαρτίου 2002, C-224/00, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2002, σ. I-2965, σκέψη 15, καθώς και της 30ής Ιουνίου 2005, C-28/04, Tod's και Tod's France, Συλλογή 2005, σ. I-5781, σκέψη 19).

28 Τούτο συμβαίνει ιδίως στην περίπτωση μέτρου που προβλέπει διάκριση στηριζόμενη στο κριτήριο της κατοικίας ή της διαμονής, καθόσον αυτό είναι δυνατό να αποβαίνει, κατά κύριο λόγο, εις βάρος των υπηκόων άλλων κρατών μελών, στο μέτρο που τα πρόσωπα τα οποία δεν έχουν την κατοικία τους εντός του εθνικού εδάφους, όπως άλλωστε και εκείνα που δεν διαμένουν σε αυτό, είναι συνηθέστατα και αλλοδαποί (βλ. ιδίως, επ' αυτού, αποφάσεις της 29ης Απριλίου 1999, C-224/97, Ciola, Συλλογή 1999, σ. I-2517, σκέψεις 14, και της 16ης Ιανουαρίου 2003, C-388/01, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2003, σ. I-721, σκέψη 14).

29 Εν προκειμένω, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση στηρίζεται ακριβώς σε αυτού του είδους το κριτήριο, δεδομένου ότι επιφυλάσσει το πλεονέκτημα της δωρεάν χορηγήσεως του αυτοκόλλητου σήματος ετήσιας ισχύος μόνο στα άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στην Αυστρία.

30 Μια τέτοια μεταχείριση που εισάγει δυσμενή διάκριση μπορεί να δικαιολογηθεί, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, μόνον αν στηρίζεται σε αντικειμενικούς λόγους, ανεξάρτητους από την ιθαγένεια των οικείων προσώπων και ανάλογους προς τον σκοπό τον οποίο θεμιτώς επιδιώκει το εθνικό δίκαιο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 2002, C-224/98, D'Hoop, Συλλογή 2002, σ. I-6191, σκέψη 36 Garcia Avello, προπαρατεθείσα, σκέψη 31, και Bidar, προπαρατεθείσα, σκέψη 54).

31 Όσον αφορά την ύπαρξη αντικειμενικών λόγων γενικού συμφέροντος, η Αυστριακή Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι σκοπός του επίμαχου στην υπόθεση της κύριας δίκης μέτρου είναι η προώθηση της κινητικότητας και της κοινωνικής ενσωματώσεως των προσώπων που, λόγω αναπηρίας, δεν έχουν πρόσβαση στα μέσα μαζικής μεταφοράς και εξαρτώνται, κατά συνέπεια, από το ιδιωτικό τους όχημα. Ειδικότερα, το μέτρο αυτό απευθύνεται, όπως καταδεικνύει η ετήσια ισχύς του αυτοκόλλητου σήματος, σε πρόσωπα που είναι υποχρεωμένα να χρησιμοποιούν το οδικό δίκτυο με κάποια

συχνότητα. Επομένως, η απαίτηση περί κατοικίας ή συνήθους διαμονής συνιστά εκδήλωση ορισμένου βαθμού ενσωματώσεως των δικαιούχων του δωρεάν σήματος στην αυστριακή κοινωνία.

32 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι τόσο η προώθηση της κινητικότητας και της ενσωματώσεως των ατόμων με ειδικές ανάγκες όσο και η επιθυμία να διασφαλιστεί η ύπαρξη ορισμένου δεσμού μεταξύ της κοινωνίας του οικείου κράτους μέλους και του δικαιούχου μιας παροχής όπως η επίμαχη στη υπόθεση της κύριας δίκης αποτελούν, ασφαλώς, αντικειμενικούς λόγους γενικού συμφέροντος ικανούς να δικαιολογήσουν το γεγονός ότι οι προϋποθέσεις χορηγήσεως της παροχής αυτής μπορούν να επηρεάσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις D'Hoop, προπαρατεθείσα, σκέψη 38 της 26ης Οκτωβρίου 2006, C-192/05, Tas-Hagen και Tas, Συλλογή 2006, σ. I-10451, σκέψη 35, και της 22ας Μαΐου 2008, C-499/06, Nerkowska, Συλλογή 2008, σ. I-3993, σκέψη 37).

33 Πρέπει πάντως να πληρούται και η υπομνησθείσα στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως προϋπόθεση περί αναλογικότητας. Από τη νομολογία προκύπτει ότι ένα μέτρο είναι ανάλογο όταν είναι πρόσφορο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και δεν βαίνει πέραν εκείνου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού (βλ., ιδίως, Tas-Hagen και Tas, απόφαση προπαρατεθείσα, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

34 Ειδικότερα, όσον αφορά τον βαθμό συνδέσεως του δικαιούχου της παροχής με την κοινωνία του οικείου κράτους μέλους, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, προκειμένου περί παροχής όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, η οποία δεν ρυθμίζεται από το κοινοτικό δίκαιο, τα κράτη μέλη έχουν ευρεία διακριτική ευχέρεια κατά τον καθορισμό των κριτηρίων αξιολογήσεως ενός τέτοιου συνδέσμου (βλ., σχετικώς, απόφαση Tas-Hagen και Tas, προπαρατεθείσα, σκέψη 36).

35 Συναφώς, η νομολογία έχει δεχτεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις ότι οι εθνικές ρυθμίσεις μπορούν να απαιτούν, προς απόδειξη της υπάρξεως ορισμένου βαθμού ενσωματώσεως, να είχε ο δικαιούχος της παροχής την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του για ορισμένη χρονική περίοδο στο οικείο κράτος μέλος (βλ., επ' αυτού, προπαρατεθείσες αποφάσεις Bidar, σκέψη 59, και Förster, σκέψη 50).

36 Όσον αφορά μέτρο, όπως το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης, το οποίο έχει ως σκοπό να διευκολύνει τις τακτικές μετακινήσεις, εντός του αυστριακού εδάφους, των προσώπων που πάσχουν αναπηρία προκειμένου να προαχθεί η ενσωμάτωσή τους στην εθνική κοινωνία, η κατοικία ή ο τόπος συνήθους διαμονής μάλλον συνιστούν πρόσφορα κριτήρια για την απόδειξη της υπάρξεως συνδέσμου μεταξύ των εν λόγω προσώπων και της κοινωνίας του οικείου κράτους μέλους, ιδίως καθόσον παρέχουν τη δυνατότητα διακρίσεώς τους, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 71 των προτάσεών του, από τις λοιπές κατηγορίες προσώπων που ενδέχεται να χρησιμοποιούν το οδικό δίκτυο του κράτους μέλους αυτού, διερχόμενα απλώς συμπτωματικά ή προσωρινά από το έδαφός του.

37 Επιπλέον, τονίζεται ότι, εν προκειμένω, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση δεν εξαρτά τη δωρεάν χορήγηση του αυτοκόλλητου σήματος για τα οχήματα από οποιαδήποτε πρόσθετη προϋπόθεση περί ελάχιστου χρόνου κατά τον οποίο το ενδιαφερόμενο πρόσωπο πρέπει να κατοικεί ή να έχει τη συνήθη διαμονή του στην Αυστρία.

38 Οι λόγοι που εκτέθηκαν στις ανωτέρω σκέψεις όσον αφορά την αναλογικότητα των προϋποθέσεων περί κατοικίας και συνήθους διαμονής σε σχέση με τους σκοπούς που επιδιώκει η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση ισχύουν πολλώ μάλλον εν προκειμένω διότι, όπως εξήγησε η Αυστριακή Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση χωρίς να αμφισβητηθεί επί του σημείου αυτού από τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη που ανέπτυξαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου, οι προϋποθέσεις αυτές ερμηνεύονται διασταλτικώς, με συνέπεια να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες βάσει των οποίων μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη επαρκούς συνδέσμου με την αυστριακή κοινωνία προς τον σκοπό της δωρεάν χορηγήσεως του ειδικού σήματος.

39 Ειδικότερα, όπως διευκρίνισε η Αυστριακή Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ένα άτομο με ειδικές ανάγκες το οποίο δεν έχει μεν ούτε την κατοικία ούτε τη συνήθη διαμονή του στην Αυστρία, πλην όμως μεταβαίνει τακτικά στη χώρα αυτή για επαγγελματικούς ή προσωπικούς λόγους, δικαιούται επίσης να λάβει δωρεάν το αυτοκόλλητο σήμα για το όχημά του.

40 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση δεν βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για τη επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει.

41 Συνεπώς, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 12 ΕΚ έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι το αυτοκόλλητο σήμα ετήσιας ισχύος για τα οχήματα χορηγείται δωρεάν μόνο στα άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους, περιλαμβανομένων εκείνων που μεταβαίνουν τακτικά στο κράτος αυτό για επαγγελματικούς ή προσωπικούς λόγους.

Επί των δικαστικών εξόδων

42 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό απόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 12 ΕΚ έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι το αυτοκόλλητο σήμα ετήσιας ισχύος για τα οχήματα χορηγείται δωρεάν μόνο στα άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους, περιλαμβανομένων εκείνων που μεταβαίνουν τακτικά στο κράτος αυτό για επαγγελματικούς ή προσωπικούς λόγους.

(υπογραφές)